

Reactie op Internetconsultatie Wijziging van de Waterschapswet, de Waterwet en de Algemene wet bestuursrecht in verband met het versterken van de toepassing van het profijtbeginsel bij de watersysteemheffing, het geven van ruimte aan nieuwe ontwikkelingen en het oplossen van enkele knelpunten

Methode verdeling kosten gebouwd, omgebouwd en natuur.

In het wetsvoorstel wordt een nieuwe methode voorgesteld om de kosten te verhalen op de categorieën gebouwd, ongebouwd en natuur. Uitgangspunt zou zijn dat deze methode het profijtbeginsel versterkt. Ik begrijp uit het wetsvoorstel dat hiervoor gebruik wordt gemaakt van gebiedskenmerken. Deze zouden beter het profijt tot uitdrukking brengen dan de tot nu toe gehanteerde onderlinge waardeverhoudingen. De gedachte daarachter is dat wanneer een categorie relatief veel hectares inneemt dat het waterschap ook relatief veel inspanning verricht voor deze categorie.

Zelf heb ik enkele jaren gelden op basis van de resultaten van de bedrijfsvergelijking die de waterschappen jaarlijks uitvoeren, onderzocht of er verbanden zijn tussen de kosten voor watersysteem taken en de gebiedskenmerken (oppervlakte, aantal inwoners en daarmee de inwonerdichtheid, aandeel bemalen, lengte van de primaire en andere keringen, het percentage stedelijk, natuur, glastuinbouw agrarisch en overig ongebouwd) van de waterschappen. Aangezien de waterschappen over vragen over onderlinge tariefverschillen altijd de verschillen in gebiedskenmerken als verklaring geven, dacht ik op voorhand wel enige verbanden te kunnen vinden. Tot mijn verbazing bleek er geen enkel verband aanwezig tussen de gebiedskenmerken enerzijds en de kosten voor de verschillende onderdelen van het watersysteembeheer anderzijds.

Dat brengt mij tot de volgende vragen:

- hoe is onderbouwd dat er een relatie is tussen de gebiedskenmerken en het profijt van de de verschillende categorieën;
- waarom met deze voorgestelde bandbreedtes en hoe zijn deze onderbouwd?

Aanvullend **vraag** ik mij af op welke wijze waterschapsbesturen kunnen onderbouwen dat er gebruik gemaakt moet worden van de (maximaal?) 25% afwijking van de modelmatige berekening? Zijn daar ook objectieve of kwantitatieve criteria voor?

Tot slot het voorstel om bij AMvB de bandbreedte te verruimen naar 50%. Hierbij zou dan gebruik gemaakt moeten worden van de nadere uitwerking en motivering van het gebruik van de bandbreedtes door de waterschappen om daarmee het kostentoedelingsmodel te verbeteren en steeds verder toe te snijden op de specifieke gebiedskenmerken. Dit wekt de indruk dat het model dat nu voorgesteld wordt niet voldoende uitgekristalliseerd en nog in ontwikkeling is. Het wordt kennelijk werkende weg ontwikkeld. **Klopt dat? Zo ja kunnen we dan niet beter wachten totdat de methode voldoende uitontwikkeld is?**

Als het model in de toekomst verder uitgewerkt gaat worden zal dat er waarschijnlijk in resulteren dat er grote verschillen tussen waterschappen gaan ontstaan. **Vraag** is of de kostentoedelingsverordeningen daarmee niet kwetsbaar worden voor bezwaar en beroep. De methodes die vóór 2009 door de waterschappen werden gebruikt deden ook een poging om profijt vrij nauwkeurig vast te stellen. Dat maakte het systeem juridisch kwetsbaar en leverde een groot aantal bezwaar en beroepsprocedures op. Het was ook één van de aanleidingen om het huidige systeem te ontwikkelen met objectieve criteria en veel minder bestuurlijke vrijheid bij de waterschappen.

Een van de doelstellingen van deze wetswijziging is de uitlegbaarheid van de waterschapsbelasting. De voorgestelde kostentoerekeningsmethode is door de niet onderbouwde relatie tussen gebiedskenmerken en de kosten die voor categorieën worden gemaakt alleen maar slechter geworden. Door de 25% afwijking en de bandbreedte van 50% bij AMvB, wordt de uitlegbaarheid nog slechter en ook de uniformiteit van de wet wordt daardoor aangetast. Dat laatste is een belangrijke voorwaarde waar fiscale wetgeving aan moet voldoen. Door het (vooralsnog) ontbreken van voldoende objectieve criteria om gebruik te maken van afwijkingen en bandbreedte lijkt het wetsvoorstel (bestuurlijke) willekeur te faciliteren, hetgeen toch niet de bedoeling van de wetgever kan zijn.

Op grond van bovenstaande heb ik grote twijfels over de geschiktheid van het nieuwe kostentoe rekeningsmethode. Indien onvoldoende onderbouwd kan worden dat er een relatie is tussen de gebiedskenmerken enerzijds en het profijt dat de verschillende categorieën anderzijds wordt het doel van het wetsvoorstel, althans voor dit onderdeel, niet bereikt. Daarmee kan het wetsvoorstel in zijn huidige vorm, voor wat betreft dit onderdeel, niet verder de procedure in.

Vrijstelling Natuur en wegen

Ik pleit ervoor om natuur vrij te stellen van waterschapsbelasting en deze kosten om te slaan over de overige categorieën (ingezetenen, gebouwd en ongebouwd).

In het huidige stelsel en ook in de nieuwe voorstellen wordt natuur en wegen aangeslagen voor de watersysteemheffing. De opbrengst voor natuur zijn landelijk ongeveer 0,15% van de totale opbrengsten van de waterschapsbelastingen. Van natuur profiteert iedereen. Daarnaast is een belangrijk deel van de kosten die nu voor natuur worden gemaakt in het verleden veroorzaakt door de landbouw te faciliteren. Door natuur vrij te stellen stijgen voor alle categorieën de tarieven zeer beperkt met ongeveer 0,15%.

Ik pleit ervoor om wegen vrij te stellen van waterschapsbelasting en deze kosten om te slaan over de overige categorieën (ingezetenen, gebouwd en ongebouwd).

De opbrengst voor de categorie wegen is landelijk minder dan 3%. Wegen hebben geen zelfstandig belang. Ze staan ten dienste aan de overige categorieën. Het profijt van de wegen ligt bij de overige categorieën, niet bij de wegen zelf. Ook wordt door het aanslaan van wegen geld tussen overheden rondgepompt. De andere overheden moeten het geld dan weer verhalen op dezelfde burgers en bedrijven. Dat kost ons allemaal alleen maar meer geld door alle administratieve handelingen die moeten worden verricht.

Tariefdifferentiatie verharde wegen

Indien besloten wordt om wegen niet vrij te stellen van de waterschapsbelasting pleit ik er voor om de maximaal 100% tariefdifferentiatie voor wegen af te schaffen of te koppelen aan een deugdelijke onderbouwing.

In het verleden is de tariefdifferentiatie voor wegen (verharde oppervlakte) ooit geïntroduceerd met als argument dat door de verharding en het daarmee samenhangende afstromende regenwater er extra kosten voor het waterschap moeten worden gemaakt. In de praktijk ken ik geen enkel onderzoek die deze stelling onderbouwd. Van wegen die in stedelijk gebied liggen zal het regenwater ook eerder in de riolering terecht komen dan rechtstreeks in het oppervlaktewater. Daarmee worden eerder extra kosten in de afvalwaterketen veroorzaakt (riolering en afvalwaterzuivering) dan in het watersysteem. Ook regenwater die op provinciale en rijkswegen vallen zullen door de relatief beperkte oppervlakte in verhouding tot het overig ongebouwd, naar mijn inschatting niet tot nauwelijks meerkosten leiden voor het watersysteembeheer. Als de doelstelling van dit wetsvoorstel is om profijt beter tot uitdrukking te brengen dan moet het handhaven van de maximaal 100% tariefdifferentiatie voor verharde wegen ook deugdelijk onderbouwd worden. In het wetsvoorstel zou daarom de maximaal 100% tariefdifferentiatie afgeschaft moeten worden of er zou een deugdelijke motivatie moeten worden voorgeschreven. Dit temeer omdat de categorie wegen niet vertegenwoordigd is in de besturen van de waterschappen. Daarmee is de drempel om de tarieven voor deze categorie te verhogen, relatief laag.

Voorstel gelijkmatige lastenverdeling gebouwd.

In MvT wordt het volgende geconstateerd: *“De laatste jaren is er sprake van aanzienlijke verschillen in de waardeontwikkeling van woningen aan de ene kant en niet-woningen (bedrijfspanen) aan de andere kant. Deze verschillen in waardeontwikkeling hebben ertoe geleid dat er een lastenverschuiving van de bedrijven naar woningeigenaren heeft plaatsgevonden.”*

Vraag is waarom de tariefdifferentiatie voor gebouwd niet gebaseerd wordt op een peildatum eerder dan 1 januari van het jaar voorafgaand aan het wetsvoorstel. Immers het uiteenlopen van de waarde ontwikkelingen is al een aantal jaren aan de gang.

Verder wordt in het concept wetsvoorstel de mogelijkheid om de tariefdifferentiatie gebouwd toe te passen facultatief gemaakt. **Als geconstateerd wordt dat de waardeontwikkeling tussen woningen en niet-woningen tot ongewenste effecten heeft geleid, waarom deze**

tariefdifferentiatie dan niet bindend gemaakt? Welke inhoudelijke argumenten kan een bestuur nog hebben om het niet te doen? Als je het al facultatief wilt doen draai het dan om. Schrijf tariefdifferentiatie voor en alleen als er argumenten zijn om het niet te doen moet dat gemotiveerd worden.

Introduceren subsidies op klimaatmaatregelen

Vraag, betreft dit ook subsidies aan bedrijven? Zo ja, hoe verhoudt zich dit met de Europese staatssteun regels?

Knelpunten zuiverings- en verontreinigingsheffing

In het kader van het oplossen van knelpunten veroorzaakt door het gebruik van milieubelastende chemicaliën bij de bepaling van het CZV en KJN wordt TOC en Totaal N geïntroduceerd. Dat vind ik een goede keus.

De pragmatische omzetting van de formule voor de zuiveringsheffing ligt voor de hand. Echter de omzetting voor de verontreinigingsheffing is niet logisch en lost een ander bestaand knelpunt niet op.

Ten tijde van de introductie van de heffingsformules in de jaren zeventig van de vorige eeuw werden die gebaseerd op zuurstofbindende stoffen. Dat was toen een logische keuze aangezien zuurstofbindende stoffen voor grote problemen waterkwaliteitsproblemen zorgde. Inmiddels is door de bouw van zuiveringsinstallaties en andere maatregelen de belasting van het oppervlaktewater met zuurstofbindende stoffen enorm gereduceerd en veroorzaken zuurstofbindende stoffen (vrijwel) geen problemen meer. Andere stoffen veroorzaken nog wel grote problemen om de waterkwaliteitseisen te voldoen waaronder de Kader Richtlijn Water. Voorbeelden hiervan zijn fosfaat en stikstof, maar ook allerlei microverontreinigingen. **Het voorliggend wetsvoorstel is in dat licht een gemiste kans door deze probleem stoffen niet in een formule voor de verontreinigingsheffing op te nemen en blijvend uit te gaan van alleen zuurstofbindende stoffen.** Ook sluit het niet aan bij de aanbevelingen van de OESO om de vervuiler betaalt beter toe te passen.

Ik stel een formule voor met daarin opgenomen: TOC (voor alle stoffen), Totaal N, P en zware metalen. Bijvoorbeeld $1 VE = vracht TOC + vracht Totaal N + vracht P + vracht zware metalen$. Het tarief moet zodanig worden vastgesteld dat het duurder is om op oppervlaktewater te lozen dan op een rioolwaterzuiveringsinstallatie (waarop de formule voor zuiveringsheffing van toepassing is).

Anti-afhaak subsidieregeling

In artikel 122d lid 5 van de Waterschapswet is een bepaling opgenomen dat waterschappen subsidies aan bedrijven kunnen uitkeren om te voorkomen dat zij niet langer op de zuivering van het waterschap lozen, maar dat zelf gaan doen. Dit wordt in de praktijk de anti-afhaak regeling genoemd. De Europese Commissie heeft voor deze regeling in het kader van de staatssteun regelgeving tot en met 31 december 2023 goedgekeurd. In de praktijk worden vooral subsidies verleend aan bedrijven die afvalwater lozen dat makkelijk en daarmee goedkoop door het waterschap gezuiverd kan worden. **Vraag is waarom er met dit wetsvoorstel niet voor gekozen is om in de formule voor de zuiveringsheffing op te nemen dat bedrijven die makkelijk te zuiveren afvalwater lozen, minder hoeven te betalen?** Dit voorkomt het gebruiken van een subsidieregeling die periodiek aan de Europese Commissie moet worden voorgelegd.

Voor de vormgeving van een formule voor de zuiveringsheffing kan gekeken worden naar de wijze waarop dat in Vlaanderen gebeurt. Daar betaal je voor goed verwerkbaar afvalwater minder dan voor gemiddeld of slecht verwerkbaar afvalwater.

Zuiveringsheffing huishoudens

De aanslag voor de zuiveringsheffing voor huishoudens vindt thans plaats op basis van een forfaitaire 1 of 3 vervuilingseenheden. Eén voor 1 persoonshuishouden en 3 voor meerpersoonshuishoudens. Toen deze forfaitaire waardes zijn geïntroduceerd was de gemeentelijke basis administratie nog niet zodanig op orde dat daarvan door de waterschappen gebruik gemaakt kon worden voor het opleggen van de aanslag voor huishoudens. Inmiddels is deze basis administratie goed op orde. Gelet op de aanbevelingen van de OESO om de vervuiler betaalt beter tot uitdrukking te laten komen en om de uitlegbaarheid van de aanslag te verbeteren

pleit ik er voor om over te gaan op een forfaitaire aanslag op basis van het werkelijk aantal personen per huishouden. Eventueel met een maximum van 5 om het voor grote gezinnen een beetje betaalbaar te houden.